

Muntjes voor urine leveren een biertje op

In aanloop naar de conferentie **What Design Can Do!**, 10 en 11 mei in de **Stadsschouwburg**, buigen ontwerpers, architecten en vormgevers zich over prangende Amsterdamse kwesties. Vandaag: de grachtenplassers.

JAN PIETER EKKER

‘Je zou een *urban myth* kunnen ontwikkelen. Iets als het visje in de Amazone, dat tegen de stroom in zwemt en zich in je urinebuis zou nestelen als je in de rivier plast. Een virus dat zich in je teelballen nestelt of zoiets, breed uitgemeten in de pers en in reisgidsen als de *Lonely planet*. Misschien schrikt dat de grachtenplassers wel af.’

Ze hebben het grondig aangepakt, de ontwerpers van Dietwee, een Utrechts bureau dat merken ontwikkelt, positioneert en vernieuwt. Ze hebben niet één idee om de Amsterdamse grachtenplassers te behoeden voor gevaar, maar tientallen. En ze hebben hun huiswerk goed gedaan.

“De laatste drie jaar kwamen er meer dan vijftig mensen om nadat ze tijdens het plassen in het water waren gevallen,” doceert creative director Jonne Kuyt.

“De mogelijkheden voor wildplassers zijn ook legio: er zijn tach-

tig bruggen en ruim veertien kilometer grachten. Keer twee eigenlijk, want je kunt aan beide kanten plassen.”

Misschien speelt het een rol dat Tirso Francés, die Dietwee met Ron Faas in 1988 oprichtte, ervaringsdeskundige is. Toen hij ongeveer achttien was, is hij ladderzat in Utrecht in een gracht gevallen. “Ik had met een corpsbal gedronken en was gewend aan het veel minder sterke Engels bier. Ik plaste en viel zo voorover, gelukkig op een plaats waar geen werf was, in het ijskoude water. Je kunt dan niet veel meer. Ik ben eruit geholpen door een man die zijn hond aan het uitlaten was.”

In sneltreinvaart sommen Francés, Kuyt en Faas een aantal ideeën op, waarvan ze de haalbaarheid in veel gevallen ook direct in twijfel trekken. Het gaat dan ook niet om de definitieve oplossing, zegt Faas. “Het gaat erom iets in beweging te zetten.”

De gedroomde oplossingen van Dietwee lopen uiteen van het verhogen van de watertemperatuur en het creëren van aanlandige wind aan beide kanten van de gracht tot dispensers met plaszakken (de ‘Wee-to-go’), eventueel voorzien van een nepgoudvis zodat je niet voor aap loopt op straat.

Van een *awareness*-campagne met bierviltjes in de vorm van een waarschuwingsbord (‘Plas op!’) tot het plaatsen van beugels, waarin je veilig kunt hangen als je dan toch ze nodig in de grachten wilt plassen.

“Maar daarmee faciliteer je gedrag dat wettelijk strafbaar is en

dat willen we eigenlijk niet,” aldus Faas. “Het kan veel creatiever.”

Kuyt: “Door een gedragsverandering te bewerkstelligen, die ook nog eens een ander probleem oplost. Op Lowlands lagen de velden vroeger bezaaid met plastic bierbikers. Om het afvalprobleem te lijf te gaan is toen bedacht dat je een muntje kreeg als je twintig lege bickers inleverde. Op dezelfde manier kun je ook urine waardevol maken.”

Francés: “Er dreigt de komende tien, twintig jaar een chronisch fosfaattekort. Grote concerns als AkzoNobel zijn al bezig met onderzoek hoe fosfaten zijn terug te winnen uit urine. Een complicerende factor is dat we geen gescheiden verwerkingssysteem hebben: poep en plas komen in één pijp terecht.”

“Dat kun je ondervangen door plaszuilen te plaatsen verspreid over de stad. Pedaalemmers met een depot eronder en een metertje

erop. Bij elke 300 milliliter urine die je afdraagt, krijg je een muntje. Voor drie muntjes krijg je een glas bier bij één van de aangesloten kroegen.”

“Het plan is goed voor de duurzaamheidspropositie van de gemeente,” aldus Faas. “De grachten worden schoner en veiliger en de gemeente werkt mee aan de winning van fosfaten, een belangrijk ingrediënt voor kunstmest, waardoor de stad een beter imago

Idee van ontwerpbureau Dietwee om het wildplassen tegen te gaan.

‘Design gaat wat ons betreft altijd over het sturen van gedrag’

krijgt.” “Tegelijkertijd is het grappig,” aldus Kuyt. “Als je net niet genoeg hebt geplast voor een muntje, moet je iemand vragen of hij ook even in de trechter wilt plassen.”

“In hoeverre dit nog design is? Voor veel mensen gaat het om hoe het eruit ziet, om de Senseo-look. Maar het gaat verder dan het apparaatje vormgeven,” aldus Faas.

“Het is een vorm van servicedesign. Design gaat wat ons betreft altijd over het sturen van gedrag. Over hoe je bepaalde processen kunt inrichten zodat ze het minst schadelijk zijn of, zoals in dit geval, zelfs nog iets opleveren.”

Volgende week: DUS Architects met een designoplossing voor de verkeersopstoppingen in de binnenstad.